

Nr 659

Av herr Ahlberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 193, med förslag till förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956.

En av förutsättningarna för att inflationstendenserna skola hållas tillbaka är att det frivilliga sparandet ökas snabbt och väsentligt och därigenom på bred front föranleder en begränsning av konsumtionen. Icke minst viktigt är att de stora löntagargrupperna vinnas för sparaktionen. I propagandan härför torde effektivt stöd kunna påräknas från de fackliga organisationernas sida.

De i proposition nr 193 föreslagna åtgärderna böra bedömas med hänsyn till den effekt de kunna förväntas utöva på dem som med överkomliga ansträngningar kunna spara relativt begränsade belopp. Det är visserligen av värde om 10 personer, utan att därvid nämnvärt ändra sin konsumtion, gemensamt spara 100 000 kronor men i den aktuella situationen är det av långt större betydelse om 100 personer begränsa sin konsumtion och gemensamt spara nämnda belopp.

Att den föreslagna premieringen av sparandet kommer att påverka sparviljan är uppenbart. Den enkla form som valts torde även i viss mån underlätta propagandan. Den kan göras lättillgänglig för alla och därmed slå bättre än om reglerna äro mer komplicerade. Emellertid torde systemet utlösa reaktioner som ogynnsamt påverka inställningen till sparandet och som därför förtjäna beaktas innan ett avgörande träffas. Anledningen till dessa farhågor är att sparpremie endast utges på insättningar som uttagas tidigast under år 1961.

Under en relativt kort period har penningvärdet varit underkastat upprepede och väsentliga försämringar. Inte minst löntagarna ha detta i friskt minne och kunna inte klandras om de ställa sig frågan hur penningvärdet är om sex år. Det svar de själva ge sig beror på deras uppfattning om statsmakternas vilja och förmåga att slå vakt om penningvärdet. Många befara sannolikt att sparpremien på sin höjd täcker förlusten genom penningvärdets försämring under perioden. För dessa blir premien utan effekt. Hade perioden varit kortare hade betänkligheter varit mindre och sparviljan lättare påverkats.

Den som inte är vanesparare torde näppeligen kunna animeras till sparande för sparandets egen skull. Hans intresse kan väckas om sparandet inriktas på ett konkret mål: att hopbrinka det belopp som erfordras för

inköp av motorfordon, möbler, sportstuga eller eget hem eller för täckandet av kostnaderna vid familjebildning. För den som är inställd på att uppnå detta mål tidigast om sex år har den föreslagna premien en mycket stark effekt. Men många och sannolikt flertalet som nås av propagandan kunna icke vinnas för detta långsiktiga sparande. Målet ligger dem för avlägset och därför svalnar också intresset. Om dessa antaganden om reaktionen hos stora grupper äro riktiga får icke sparandet, ansträngningarna till trots, den bredd som eftersträvas och försvagas möjligheterna att bemästra situationen.

Det är överflödigt framhålla att det icke är möjligt att säkert bedöma hur stora befolkningsgrupper reagera i ett fall som detta. Om den sannolika reaktionen hos arbetstagarna torde dock de fackliga organisationerna ha kännedom och deras mening synes därför böra inhämtas. Sker detta och visar det sig att här framförda synpunkter och farhågor ha fog för sig bör också en ändring av grunderna för sparpremiernas utgivande övervägas. Ett alternativ till propositionens förslag — med fasthållande vid tanken att premien för under 1955 insatt belopp, högst 1 000 kronor, skall om beloppet uttages tidigast år 1961, utgöra 20 % och vid insättning 1956, under lika villkor i övrigt, utgöra 15 % — kan möjligen ges följande form i fråga om insättning under 1955.

Premie utges redan om uttag sker under 1957 dock tidigast den 1 juli nämnda år. Premien utgör 2 % av kapitalet. För varje år därefter stiger premien progressivt till 3 % 1958, 4 % 1959, 5 % 1960 och 6 % 1961. Man erhåller sålunda följande serie sparpremier: Vid uttag 1957 2 %, vid uttag 1958 5 %, vid uttag 1959 9 %, vid uttag 1960 14 % och vid uttag 1961 20 %.

För insättning 1956 sättas årspremierna till 2, 3, 4 och 6 %, varvid följande serie av sparpremier erhålles: Vid uttag 1958, dock tidigast 1 juli, 2 %, vid uttag 1959 5 %, vid uttag 1960 9 % och vid uttag 1961 15 %.

Det alternativ som här framlagts måste förutsättas ha en väsentligt större sparfrämjande effekt än propositionens förslag och därför i bästa fall med hjälp av intensiv propaganda leda till ett omedelbart och allmänt sparande. Denna effekt uppnås emellertid till priset av ökade anslag från statens sida i det att varje uttag före år 1961 föranleder utgivande av premier. Om emellertid läget kräver, eller i vart fall gör det i hög grad önskvärt, att ett effektivt sparande omedelbart startar, om betryggande balans uppnås på kort tid och om förtroendet för penningvärdet återställles, få dessa ökade uppoffringar anses ge god valuta. Det torde också få anses vara vida mer angeläget att under de närmaste två åren binda så stora frivilligt avsatta belopp som möjligt än att låsa fast ett mindre belopp till år 1961. Den progressivt stigande sparpremien torde f. ö. utgöra ett starkt incitament för insättaren att dröja med sina uttag så länge som möjligt. Slutligen kan en fördelning

av uttagen måhända bereda mindre olägenheter än dem man måste räkna med såvida lejonparten av de fastlåsta sparmedlen uttages i början av år 1961.

Det kan förutses att ett system med varierande premier medför icke oväsentligt ökade administrativa besvär för i första hand bankerna. Med hänsyn till bankernas intresse för ökat sparande och av stabilt penningvärde förutsättes dock att dessa ökade besvär icke skola föranleda bankerna att ställa sig avvisande.

Med hänvisning till anförda synpunkter hemställes,
att i motionen framfört förslag till sparpremier måtte
övervägas vid utskottsbehandlingen av propositionen.

Stockholm den 10 maj 1955

Ernst Ahlberg

Fridolf Thapper

Gerda Höjer

A. Pettersson
i Dahl